

Nyíregyházi Tankerületi Központ
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Mátészalkai Megyei Tagintézmény

ÚTMUTATÓ ÉS ISMERTETŐ AZ ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK INKLUZÍV NEVELÉSÉNEK KIALAKÍTÁSA, MEGSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN

A SIKERES ÁLTALÁNOS ISKOLAI NEVELÉS – OKTATÁS KRITÉRIUMAI

Készítők: a Szabolcs – Szatmár – Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Nyíregyházi és Mátészalkai Megyei Szakértői Bizottságainak gyógypedagógus és pszichológus szakemberei

2019.

TARTALOMJEGYZÉK

AJÁNLÁS	3
A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK FELÜLVIZSGÁLATÁVAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE, AZ INTÉZMÉNYI KÖTELEZETTSÉGEK TÜKRÉBEN	3
Tervezés.....	3
A szakirányú végzettséggel rendelkező segítőkről.....	4
A felülvizsgálatról.....	4
A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK VISELKEDÉSÉNEK, SZOCIÁLIS- ÉS TÁRSAS KAPCSOLATAINAK PSZICHOLÓGIAI HÁTTERE	5
Kik tartoznak ebbe a körbe?.....	5
Általános jellemzők.....	6
Okok.....	6
A tanulásban akadályozott gyermek jellemzői.....	6
A tanulásban akadályozott gyermekek tanulási folyamatainak jellemzői.....	7
Fontos tudnivalók a pedagógus számára.....	8
A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK NEVELÉS – OKTATÁSÁHOZ NÉLKÜLÖZHETETLEN, MÉLTÁNYOS TANULÁSI KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSÁNAK KRITÉRIUMRENDSZERÉRŐL	8
A speciális tanulói szükségletekre adaptív, gyakorlati megoldási javaslatok (gyermekek integrált fejlesztését segítő tényezők)	8
Az elvont fogalmak értelmezésének nehézsége.....	8
Az adaptív készségek késése esetén.....	8
Az alacsony önértékelésének emelése érdekében.....	9
A tanulási motiváció erősítése érdekében.....	9
A figyelmi problémák esetén.....	9
A magatartási problémák esetén.....	9
A tanulók értékelése esetén.....	10
Tantervi differenciálás.....	10
A tanterem/csoportok összetétele.....	10
A gyógypedagógiai kísérés intenzitása.....	11
A pedagógustól elvárható magatartásformák.....	11
A tanulócsoporthoz nem sérült tagjaitól elvárható magatartásformák.....	11
A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK ÁLTALÁNOS ISKOLAI ALSÓ TAGOZATOS (1-8. ÉVFOLYAM) MINIMUM KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK, FŐ TANTÁRGYAKRA VONATKOZÓ MEGHATÁROZÁSA	12
Magyar nyelv és irodalom.....	12
Matematika.....	16

AJÁNLÁS

A Szabolcs – Szatmár – Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságainak munkatársai az integrált nevelés – oktatásban résztvevő, tanulásban akadályozott gyermekek ellátására vonatkozóan szeretnék a fogadó intézmények számára egy ismertető anyagot nyújtani, pszichés tényezőkre, viselkedési jellemzőkre, minimum követelményszintekre, tanmenet készítés rendszerére, dokumentációs kötelezettségekre, s a kialakítandó tanulási környezetre vonatkozóan.

Segítő dokumentációnk összeállításának apropóját a megyei szakértői bizottságokhoz emailen, telefonon érkező, és megyszerte, a személyes találkozások során elhangzó kérdések, valamint a felülvizsgálatainkra érkező enyhe értelmi fogyatékos tanulók intézményi dokumentációjának elemzése adta. Szeretnénk, ha az integráltan nevelt, enyhe értelmi fogyatékos tanulókkal kapcsolatosan összegyűjtött információk és sajátos jellemzők, ellátásukra vonatkozó javaslatok és kötelezettségek a gyermekekkel való foglalkozást, a pedagógusok napi munkáját segítené, a törvényi előírásoknak és elvárásoknak megfelelően. Gyógypedagógusaink és pszichológusaink ezért igyekeznek átfogó képet adni a gyermekek és pedagógusaik zökkenőmentes közös munkája, s az inkluzív nevelés kialakítása érdekében.

A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK FELÜLVIZSGÁLATÁVAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK ÖSSZEGRÉSE, AZ INTÉZMÉNYI KÖTELEZETTSÉGEK TÜKRÉBEN

Tervezés

Az enyhe értelmi fogyatékossgal élő tanulók tanulási akadályozottsággal küzdenek, sajátos nevelési igényű gyermekek, nevelés – oktatásuknak elengedhetetlen feltétele az (értelmi foknak megfelelő) eltérő követelmény ismerete, alkalmazása, melyhez a kerettantervben leírt követelmények az irányadók (*Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam) 51/2012 (XII.21.) EMMI rendelet 11. sz. melléklet (11.1.)*). Az integrált keretek között nevelt enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésében *Nemzeti Alaptanterven túl a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet „a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve”* (a továbbiakban: Irányelv) alapidokumentumban leírtakat is fontos alkalmazni, figyelembe véve a befogadó intézmény *pedagógiai programját*, sajátos nevelési igényű tanulóira irányuló *helyi tantervét*, és egyéb iskolai dokumentumokat. A befogadó intézmény pedagógiai programjában – az Irányelvben leírtak alkalmazásával – szerepelnie kell a fogyatékos tanuló nevelése-oktatása sajátos elveinek. Az oktatás – nevelés alapidokumentuma természetesen *A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény* (a továbbiakban: köznevelési törvény) is, mely figyelembe vétele a tervező munkánál szintén elengedhetetlen.

A pedagógus az előzők alapján elkészíti a saját tanmenetét, melyet a naplóban is megjelenít, intézményvezetője által megadottak szerint. A tanmenetkészítés alapelvei bármely tanmenet elkészítésénél azonosak, de olyan tankönyv, munkafüzet, munkatankönyv használható, mely a sajátos nevelési igény (enyhe értelmi fogyatékossgal) szerinti haladásra tervezett oktatás – nevelési eszközök, rendelkezésük osztályfoknak megfelelően történik. Normál tanrendhez igazodó tankönyvek rendelése nem lehetséges a tanulásban akadályozott gyermekek számára.

A Köznevelési Tankönyvjegyzék digitális formában mindig elérhető azon a linken (http://www.oktatas.hu/koznevelés/tankönyv/jegyzék_es_rendeles/tankönyvjegyzék), ahol az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára rendelhető tankönyvek külön rendszerezve megtekinthetők.

E speciális tankönyvek a pedagógusok számára segítségül szolgálnak az eltérő tantervnek megfelelő, tanmenetben meghatározott tananyagra vonatkozó értékelő- és felmérőlapok tervezésében, azok helyi kialakítása, használatuk ugyanis nélkülözhetetlen!

A szakirányú végzettséggel rendelkező segítőkéről

Az utazó gyógypedagógusok, vagy szerencsés esetben az iskola saját gyógypedagógusa által vezetett egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásainak heti óraszámára évfolyamhoz kötötten számítandó (*A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 6. sz. melléklete* alapján, figyelembe véve *A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 138.§. előírásait*). A gyógypedagógus munkája ezeken az órákon nem a tantárgyi korrepetálás, vagy tananyag elsajátításának segítése, hanem a szakértői véleményben megjelenített fejlesztendő területeknek megfelelő fejlesztés, ahol a készségek, képességek, jártasságok kialakítása, alakítása a cél.

Az utazó, vagy az intézményi, sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő - a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező - **gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár egyéb kötelezettségei:**

- a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- b) javaslatot tesz a fogyatékoság, a pszichés fejlődési zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükségletekhez igazodó módszerváltásokra;
- f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- g) terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon - egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben -, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
- h) segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
- i) segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben, oktatásban részt vállaló nevelési, oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint (*32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról 2. sz. melléklet 1.5).*

Bármely, oktatás – neveléssel kapcsolatos **kérdés megválaszolásában** tehát az elsődleges kompetens személy az **a gyógypedagógus, aki az intézményben** az enyhe értelmi fogyatékosággal küzdő gyermek fejlesztésében / nevelés – oktatásában **jelen van!**

A felülvizsgálatról

A gyermek felülvizsgálatával kapcsolatos intézményi kötelezettségeket *A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet* 95. § (5)-(6) szabályozza, melynek értelmében a felülvizsgálat iránti kérelmet minden év június 30-ig megküldi számunkra az az intézmény, amelyben a gyermek nevelés-oktatásban részesül és felülvizsgálata a következő tanévben esedékes.

A hivatalos felülvizsgálati kérelem űrlap letölthető Intézményünk honlapjáról: <http://szbmateszalka.atw.hu/> letölthető dokumentumaink menüpont alatt!

Kérjük a dokumentum teljes körű kitöltését, s időben, postai úton történő eljuttatását az iktathatóság, illetve a felülvizsgálatok tervezhetősége érdekében és akinek a szakértői vélemény végén szerepel, annak orvosi dokumentációt: gyermekpszichiátria, neurológia!

Csak a hiánytalanul kitöltött űrlapot áll módunkban elfogadni! Kérjük a határidő betartását is!

Ezúton szeretnénk jelezni, hogy az aktuális tanévben felülvizsgálatra kötelezett tanulók szakértői véleménye a dokumentumban megjelenített felülvizsgálati tanév végéig, vagyis augusztus 31-ig érvényes! A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény (4.§ 30. alapján) ugyanis a **tanév** a szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszak. Felülvizsgálat ennek értelmében a nyári időszakban is lehetséges, a szakértői vélemény érvényessége és a felülvizsgálat teljesülésének időszaka nem a tanítási évre vonatkozik, ami: minden év szeptemberének első munkanapjától a következő év június 16-át megelőző utolsó munkanapjáig tartó szorgalmi időszak (A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény (4.§ 31. alapján).

Beküldendő dokumentumok közé tartozik a félévi / év végi bizonyítvány másolata. Nem ritka, hogy egy áthelyezett tanuló iskolai eredménye javul, hiszen a követelményszint a normáltól nagymértékben eltérő, képességeinek megfelelő lett. Van olyan gyermek, aki kitűnő eredményt ér el, az enyhe értelmi fogyatékosoknak szánt tantervnek megfelelően, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a többségi tantervi követelményszint minimumát tudná teljesíteni. A számára támasztott szint vált teljesíthetővé.

Első évfolyamban bármely, említett tanterv esetén a cél az olvasás – írás megalapozása, betűismeret, olvasás és írástechnikai alapok megszerzése, ezért eltérő tanterv alapján oktatott tanulónál is javasolt, hogy ha az ismeretei 1 év után alacsonyok, az első évfolyamot ismételten kezdje meg, újra tanulva a jelrendszereket, technikákat, a stabilabb tudás érdekében. A későbbiekben, haladási tekintetben ugyanolyan elbírálásban kell részesülnie (pl.: szükség szerint buktatás, javítóvizsga, vagy hiányzás miatti évismétlés), mint társainak, hiszen a minimum követelményszintre alapuló differenciált teljesítmény meghatározása a feladat esetükben is, pusztán a követelményszint más. Jó tanulmányi eredmények központi elismerése, speciális versenyeken való részvétel, stb. rendelkezésükre áll nekik is, azok kiaknázása javasolt.

Az általános iskolai évek alatt a szakmaszerzéshez szükséges ismereteit alapozhatja meg a gyermek/tanuló, s tanulmányait számára megfelelő középfokú intézményben folytathatja. Rendszeres tanulással, gyakorlással, megfelelő célok kitűzésével fizetőképes szakmát szerezhet.

Az adekvát iskolaválasztásban e gyermekek és szüleik megsegítése javasolt!

A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK VISELKEDÉSÉNEK, SZOCIÁLIS- ÉS TÁRSAS KAPCSOLATAINAK PSZICHOLÓGIAI HÁTTERE

Kik tartoznak ebbe a körbe?

Tanulásban akadályozott az a gyermek, akit a Szakértői Bizottság, meghatározott protokoll mentén kialakított, pszichodiagnosztikai eljárás (gyógypedagógiai, pszichológiai, orvosi vizsgálat) folyamán enyhe értelmi fogyatékos (BNO F70= enyhe mentális retardáció) nyilvánít. Ehhez a diagnosztikus besoroláshoz rendelhető a tanulásban akadályozottak -azaz az ú.n. eltérő- tanterve.

Általános jellemzők

A tanulásban akadályozottság tünetei generalizáltak, a tanulás minden területén átfogóan, súlyosan és tartósan jelentkeznek. A probléma gyökere nem kizárólag a gyermekben keresendő, hanem a gyermek és a szokásos iskolai környezet viszonyában is. Ilyen esetben a segítség a gyermek egyéni fejlesztését és a tanulási környezetnek az ő számára megfelelő alakítását egyaránt jelenti. A tanulásban akadályozott gyermekek enyhén értelmi fogyatékos minősítést kapnak a tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottságoktól. Az enyhén értelmi fogyatékosok az értelmi fogyatékosok egyik alcsoportját képezik. Személyiségfejlődési zavaruk, akadályozottságuk az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze. Pszichodiagnosztikai vizsgálatokkal megállapítható a kognitív funkciók lassúbb fejlődése, emellett azonban a nem kifejezetten intellektuális területeken is jelentkezhetnek eltérések. A tanulásban

akadályozottságot mutató személyek többségének élete nem minden területen akadályozott. Fennáll azonban a veszély, hogy ha nem kapnak megfelelő segítséget, akkor állapotuk rosszabbodik.

A tanulási akadályozottság változó, változtatható állapot. A folyamatosan ható kiváltó okok feltárásával, ezek kedvező irányú befolyásolásával a tanulási akadályozottság részben megelőzhető, részben súlyosságának mértéke csökkenthető.

Okok

A tanulási akadályozottság közvetlen és közvetett okai A tanulási akadályozottaknál mindig szükséges megismerni a közvetlen és közvetett előidéző okokat is. Ezek főbb csoportjai:

- **Szomatikus okok** Fejlődési rendellenességek, genetikai károsodások, központi idegrendszeri funkciózavarok, érzékszervi sérülések, betegségek stb.
- **Pszichikus okok** Viselkedési és pszichoszomatikus rendellenességek, szorongás, figyelemkoncentrációs nehézségek, túlterhelés, késztettséggyengeség, hibás tanulási szokások stb.
- **Szociális okok** A környezet szociális státusza, családi milió, szegénység, nyelvi nehézségek, nevelési szokások, teljesítményelvárások, perspektíva hiány stb.
- **Iskolai okok** Teljesítményközpontúság, tananyag mennyisége, tanulási tempó, módszertani hiányosságok, elhanyagolás stb.

A tanulásban akadályozott gyermek jellemzői

A tanulásban akadályozott (ezen belül az enyhén értelmi fogyatékos) gyermekek állapotának sajátosságaira, helyzetére jellemző valamennyi pszichikus funkciójuk egyéni mértékű és minőségű érintettsége.

A személyiségfejlődési zavarok, mint pl.

- Önismereti, önelfogadási, önértékelési problémák
- Hospitalizáltság, regresszió, neurózis, szorongás, magányérzés, agresszió
- Hiperaktivitás
- Magatartászavar

A szocializáció nehezítettsége, mint pl.

- Az anya–gyermek kapcsolat zavara, oltalomhiány.
- Az apa–gyermek kapcsolat zavara, az apa normatív funkciójának kiesése.
- A mintakövetés, az utánzás, az azonosulás akadályozottsága, a belső kontroll kiépítésének elmaradása.
- A magatartásszabályozók hiánya, fejletlensége: az értékrend hiánya vagy labilitása, a viselkedési szabályok nehéz elsajátítása, a lelki egészség kialakítását és fenntartását segítő erkölcsi normák ismeretlensége vagy inaktív volta, az értelmes életvitel tudatosításának hiánya stb.
- A kommunikációs és beilleszkedési zavarok a társkapcsolat, a társas érzelmek, a társas viselkedés területén.
- A mentális egészségkárosító és veszélyeztetettségi tényezőkkel szembeni védtelenség.
- Tájékozatlanság és gyakorlatlanság az illem és az etikett terén.

A tanulásban akadályozott gyermekek tanulási folyamatainak jellemzői

A tanulási akadályozottság elsősorban az iskolai teljesítéshez szükséges alapképességek területén tapasztalható. A problémák mind az észlelést, mind a kivitelezést-végrehajtást, mind az érzelmi szférát érintetik.

Az észlelés eltérései közé sorolhatók az egyensúly, a taktilis-kinesztetikus, az auditív, a vizuális észlelés és az emlékezeti funkciók zavarai.

Az egyensúlyészlelés zavarai lehetnek például bizonytalanság a nehézségi erő észlelésében (a gyermek nem mer elugrani a talajról), illetve az egyensúlyingerek elégtelen vagy éppen túlzott észlelése (a gyermek forgás közben nem szédül, nem érez veszélyt, vagy ellenkezőleg, azonnal szédül, nem szereti, ha hintáztatják, ringatják, forgatják).

A taktilis-kinesztetikus észlelés eltérései közé tartozik, ha a gyermek feltűnően kerüli az érintést, a simogatást, a tárgyakat alig fogja meg, illetve túlzottan keresi a taktilis ingereket, fogdossa, simogatja társait és a felnőtteket, „tapad” rájuk. A belső érzékelés területén kevéssé észleli önmagát, erősebb ingereket igényel, nem vagy hiányosan észleli saját testtartását, nem tud másokat utánozni, valamint rosszul lokalizálja az érintési ingereket, nem tudja pontosan megmutatni vagy megnevezni, hol értek hozzá.

Az auditív észlelés terén eltérések mutatkozhatnak az irányhallásban, a hangok differenciálásában, az alak-háttér észlelésben, a forma- és térészlelésben (hangok kihallása háttérzajból, beszédből), a szerialításban (hangok sorrendjének észlelésében).

A vizuális észlelés eltérései az optikus differenciálásban, az alak-háttér észlelésben, a forma- és térészlelésben, a szerialításban, esetleg látótérkiesésben jelentkezhetnek.

Az emlékezeti funkciók terén problémát jelenthet: – a tartós figyelem; – a különböző jelrendszerek (kódok) használata; – az emlékezeti teljesítmény csökkenése; – a munkamemória kapacitásának eltérése (a gyermek többnyire csak az utolsó elemre emlékszik egy hosszabb magyarázathoz vagy utasításhoz); – a munkamemória és a tartós memória kapcsolatának gyengesége (a tanultakat nehezen tudja „lehívni” a tartós memóriából a munkamemóriába, illetve az átlagosnál több ismétlésre, „bevitelre” van szüksége ahhoz, hogy az információ a tartós memóriában rögzüljön).

A kivitelezés-végrehajtás problémái elsősorban motorikus területen jelentkezhetnek:

- Az izomtónus zavarai: az izomzat gyenge, petyhüdt, erőtlen vagy ellenkezőleg: az izmok feszültsége túl magas, a gyermek egész teste feszes, mozgása görcsös. A mozgások kivitelezése mindkét esetben fárasztó.
- A nagymozgások zavarai főként a testtartásban, az állásban, az egyensúlyreakciókban, a mozgások koordinálásában jelennek meg.
- A finommotorika problémái közül a legfeltűnőbbek a kéz és az ujjak mozgásának eltérései (remegés, görcösség, a tárgyak bizonytalan fogása, „ügyetlenség”). Emellett nehézkes lehet a száj környéki izmok működtetése (artikuláció, fújás, füttyülés), valamint a szem környéki izmok mozgása (fixálás, a szem követő mozgása).
- A cselekvés tervezését és irányítását befolyásolhatja a gyengén fejlett testséma, a saját testen való tájékozódás nehézsége, a kialakulatlan laterális dominancia, a két oldal koordinációjának nehézsége, a motorikus hiperaktivitás vagy éppen a motoros gátoltság, a mozgások kivitelezésnek lelassulása.

A szociális-emocionális területen mutatkozó eltérések részben okai, részben következményei is lehetnek a tanulási nehézségeknek.

- Az általános pszichés állapotban zavarok keletkezhetnek: levertség, féktelenség, szorongás.
- A késztetések területén: apátia, passzivitás-túlérzékenység, hiperaktivitás.
- A motiváció területén: motivátlanság, megközelíthetlenség.
- A munkavégzésben: gyors kifáradás, vontatott tempó, impulzivitás.
- Az önirányításban: rövidzárlati cselekvések, labilitás, rigiditás.
- Az önértékelési zavarokban: kisebbségi érzés, hiányos énkép vagy túlzott elbizakodottság, egocentrizmus.
- Szociális beilleszkedési problémáiban: elszigeteltség, kapcsolatteremtési nehézségek, túlzott alkalmazkodás, a belátás hiánya, agresszivitás.

Fontos tudnivalók a pedagógus számára:

Bármely pszichikus tevékenység akkor okoz számukra nehézséget, amikor a személyiségnek fokozottan aktívvá kellene válnia. Lehetőleg mindig elkerülik az erőfeszítést kívánó tanulási

tevékenységet, ennek következtében pszichikus funkcióik nem gyakorlódnak megfelelően. Praktikus gondolkodásuk általában fejlettebb, mint a verbális-logikus gondolkodási folyamataik.

A tanulásban akadályozott gyerekek érzelmi megközelítése jóval könnyebb, mint a kognitív úton történő, érzelmi nevelésüknek ezért nagy hangsúlyt kell kapnia. Ugyanakkor az érzelmi képességek fejlesztése az értelmi fejlődés irányába is hat.

A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK NEVELÉS – OKTATÁSÁHOZ NÉLKÜLÖZHETETLEN, MÉLTÁNYOS TANULÁSI KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSÁNAK KRITÉRIUMRENDSZERÉRŐL

A speciális tanulói szükségletekre adaptív, gyakorlati megoldási javaslatok
(gyermekek integrált fejlesztését segítő tényezők)

Az **elvont fogalmak értelmezésének nehézsége** a tanulásban akadályozott tanulók egyik alapvető, a speciális szükségletüket meghatározó tényező, amire a tanítás során folyamatosan szem előtt kell tartanunk

- Redukáljuk a tananyagot!
- Adjunk több időt a feladatok megoldására!
- Alkalmazzunk sok gyakorlati példát az elvont fogalmak megértéséhez!
- Több csatornán keresztül adjunk utasításokat!
- Ugyanazt a jelenséget, fogalmat több szituációban mutassuk be!
- Ugyanazt a fogalmat, készséget számos, változatos helyzetben tanítsuk, hogy a tanulók általánosítani tudják a tartalmukat!
- Bontsuk a tananyagot apróbb, kisebb egységekre, tevékenységekre a feldolgozás során!
- A tantermi erőforrásoknak és tananyagoknak tükröznie kell a tanulók kronológiai korát, függetlenül a többségi tantervben megfogalmazott követelményektől (integráció esetén)!
- Mutassunk rá a fogalmak, a szókincs, a gondolatok között lévő kapcsolatokra!
- Minél változatosabb formában biztosítsuk a gyakorlást (mnemotechnikák, verbális ismétlés, grafikus szervezők, gépies memorizálás, emlékezet erősítő módok)!
- Kevés házi feladatot adjunk, és az is legyen életszerű, lássa a tanuló a hasznát!
- Sokszorosítsuk a tananyagot ahelyett, hogy a másolással menjen el az idő!

Az **adaptív készségek késése** esetén:

- alkalmazzunk megfelelő tanítási stratégiát,
- tanítsunk minél több tanulási stratégiát,
- tanítsunk szervezési ismereteket (időbeosztás, mobiltelefon, kapcsolattartás IKT eszközökön),
- tanítsuk meg a tanulókat az iskolai tevékenységeik szervezésére (egyéni időbeosztás, amin színekkel, kiemeléssel jelzik a fontos momentumokat, ellenőrző lista készítése, ellenőrző lista a viselkedéshez, lecke füzet, üzenő füzet),
- tanítsuk meg az időkezelést (használja az órát, hogy követni tudja a napirendet),
- rögzítsük a soron következő eseményeket, feladatokat a naptárban,
- tanítsunk egyszerű jegyzetelési technikákat (kiemelés a főbb gondolatok azonosítására, vázlatkészítés),
- tanítsuk meg a mappák használatát a kész és félkész munkák tárolására,
- tanítsuk meg a grafikus szervezők, térképek használatát,
- tanítsuk meg a feleletválasztós, a kitöltős és a szöveges tesztek, feladatok megoldására a tanulókat,
- adjunk elegendő időt, hogy a tanuló a szóbeli kérdésekre választ tudjon adni,
- beszéljünk lassabban tanítás során,
- szólítsuk fel a tanulót (szólítsuk meg a nevén), mielőtt felteszünk neki egy kérdést!

Az alacsony **önértékelésének emelése** érdekében:

- biztosítsunk olyan lehetőségeket, amelyek során el tudják sajátítani az önállósághoz, az önérték-értékesítéshez, az önálló munkavégzéshez szükséges készségeket, képességeket,
- vonjunk be szakembert, aki megtanítja a tanulóknak, hogyan kell a készségeket tényleges szituációban alkalmazni,
- fejlesszük önértékesítő képességeiket (segítség kérése, saját erősségeik, szükségleteik ismerete),
- alkalmazzuk mind a direkt utasításokat mind a támogatást, hogy előmozdítsuk a tanulók önértékesítésének, a céljaik kitűzésének, az önellenőrzésnek, az önreflexiónak a fejlődését,
- a tanulásban akadályozott tanulók igénylik a lehetőségeket, amikor megmutathatják sikeres tanulási módszereiket, melyek tükrözik erősségeiket!

A **tanulási motiváció erősítése** érdekében:

- részesítsük előnyben a gyakorlati tanulási lehetőségeket,
- használjunk fel a tanítás során életszerű (valós) gyakorlati tapasztalatokat (audiovizuális eszközök beüzemelése),
- alkalmazzunk szoftvereket az instrukciók helyettesítésére,
- adjunk gyakran a lehetőséget a tanulók számára, hogy nagy-és kiscsoportban tanulhassanak vagy kortárssegítővel,
- ösztönözzük a tanulókat az önkorrekció eszközeinek használatára,
- ismerjük el a gyermek erőfeszítéseit és a jó munkát,
- fókuszáljunk a tanulók erősségeire és képességeire, és arra alapozva adjunk feladatokat!

A **figyelmi problémák** esetén:

- csökkentsük a zavaró körülményeket az osztályteremben,
- biztosítsuk a legmegfelelőbb elhelyezést a gyermek számára, ami az esetleges érzékszervi, figyelmi problémáik csökkentése érdekében a leoptimalisabb,
- térelválasztás, „tanulókuckó” használata szükség esetén, ezek az intézkedések ne izolálják el a tanulót a többi gyermektől!

A **magatartási problémák** esetén:

Ismerjük fel, hogy minden viselkedés egyfajta kommunikáció! A problémák enyhítése érdekében tudnunk kell, hogy

- a tanulási környezet megfelelő strukturálása csökkenti a nem kívánatos viselkedési formákat,
- a zavaró tényezők minimalizálása növeli a tanulási időt, segíti a tanulókat az önismeret és az önkontroll fejlődésében,
- lehetőséget kell biztosítani a tanulók számára, hogy a megfelelő magatartásformákat a társas helyzetekben tanulhassák, gyakorolhassák,
- a következetes osztálytermi szabályok, rutinok kialakítása és fenntartása nagyon fontos,
- a pozitív magatartásminták erősítése sokat segít a nemkívánatos viselkedési formák elkerülésében!

A **tanulók értékelése** esetén a következőkre kell figyelniünk:

- használjuk az értékelés, ellenőrzés változatos módjait (szóbeli felelet, írásbeli felelet, hangfelvétel készítése egy feleltről,
- adjunk több időt dolgozatírásakor,
- engedjük a számítógép, számológép, és egyéb segédeszközök használatát a dolgozatírás során,
- tegyük lehetővé az írásbeli felelet helyett a szóbelit, vagy fordítva,
- használjunk képi jeleket az instrukciókhoz,
- jelöljük ki a kulcsszavakat,
- írassunk gyakran rövidebb dolgozatot a hosszú dolgozatok helyett, így is le tudjuk fedni a tananyag bázisát,
- változassuk a feladattípusokat a dolgozatoknál (kitöltős, feleletválasztós, rövid választ igénylő kérdés),

- egyszerűsítsük a kérdések szövegezését anélkül, hogy a követelményeket változtatnánk,
- olvassuk fel a dolgozat kérdéseit hangosan!

Tantervi differenciálás:

- **eltérő** tanmenetű tankönyvek és tanmenet használata minden tantárgyat illetően
- **eltérő tanmenet alapján** elkészített külön feladatlapok, külön felmérőlapok használata

Taneszközök, segédeszközök

- Amikor csak lehetséges, az integrált tanulók is ugyanazokkal az eszközökkel dolgozzanak, mint a többiek!
- Ajánlatos az eltérő eszközök beszerzése is, és engedjük meg, hogy ezt minden gyermek használhassa!
- Többféle taneszköz- és feladatlaprendszer alkalmazása esetén a különböző eszközökkel egy időben végzett munka természetes lesz a gyermekek számára.
- Mindig a tanulási folyamat aktuális szakasza (gyakorlás, rendszerezés), illetve az egyéni tanulási sajátosságok határozzák meg elsősorban, hogy mely eszközök segítik legeredményesebben a tanulást.
- Állandó helyet kell biztosítanunk a tanuláshoz szükséges felszereléseknek (szabadpolc-rendszeren egyedi jelölésekkel, könnyen megtalálhatóan), a gyermekkel együtt kitalált rendben. Az egy-egy tantárgyhoz tartozó könyveket, füzeteket azonos színű, mintájú csomagolásban, mappában érdemes tárolni!
- A speciális munkafüzeteket, segédleteket, nagyított, fénymásolt feladatlapokat, dolgozatokat saját papucsos dossziéba tegyük. Ezzel az átlátható tárolással megkönnyítjük a tanulást, a saját holmik rendben tartásával felelősségre, önállóságra szoktatjuk gyermeket, így elkerüljük a másokra szorulás érzésének kialakulását.
- Minél több olyan feladatot kapjanak a gyerekek, amelyekhez ők maguk választják ki az eszközöket!

A tanterem/csoportok összetétele

- Integráló osztály számára az a terem a legideálisabb, ahol **többféle kisebb tér kialakítására van lehetőség**, tehát ugyanaz a tanterem egyéni, páros és csoportos munkára is könnyen átrendezhető, miközben a taneszközök hozzáférhetősége is minden esetben biztosított.
- Az osztályteremben a tanulásban akadályozott gyermek adottságait, igényeit, társas kapcsolatait figyelembe vevő – a gyermekkel együttesen történő – **megfelelő hely kiválasztása alapvető fontosságú.**
 - Különösen alsó évfolyamokon a közvetlen segítségnyújtás miatt jó, ha elől ül a tanulásban akadályozott gyermek, mert szüksége van gyakori megerősítésekre, és mindig meg kell győződni arról, hogy megértette-e az instrukciót.
 - A táblák, demonstrációs eszközök vonatkozásában a legjobb láthatóságot, hallhatóságot – a tanári magyarázatot is ide véve – fontos biztosítanunk. Törekednünk kell a zavaró körülmények teljes körű megszüntetésére!

A csoportok összetétele

- Optimális a 20 főnél nem magasabb osztálylétszám. Ebből 1-2 fő lehet tanulásban akadályozott. A létszám megállapításánál őket a *köznevelési* törvény előírásainak megfelelően kell figyelembe venni.

A gyógypedagógiai kísérés intenzitása

- A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs és rehabilitációs tevékenység keretein belül a gyógypedagógus jó, ha **minél több időt tölt az integráló osztállyal.**
- A tanórai **munkamegosztást** az osztálytanítóval **közösen** alakítják ki, folyamatosan szakmai segítséget nyújtva a gyermekkel foglalkozó pedagógusoknak.
- A gyógypedagógus készíti el azt a fejlesztő programot, amely a tanuló különleges gondozási igényére épül. Az ő feladata a folyamatos és szakaszos pedagógiai diagnosztizálás, valamint a

differentiált foglalkozások tervezése is. A szakirányú képzettséggel rendelkező gyógypedagógus tanár vagy terapeuta foglalkoztatását a köznevelési törvény is előírja.

A pedagógustól elvárható magatartásformák

- A pedagógus nevelői hatékonyságában magatartásának, kommunikációs ügyességének és beállítódásának nagyobb szerepe van egy adott helyzetben, mint személyiség-lélektani ismereteinek (A szükséges kompetenciát a továbbképzések – szakmai igényességből, belülről fakadó késztetésből eredő – folyamatos elvégzése biztosítja.)
- A fogadó pedagógus rendszerint nehéz helyzetben van, mert valószínűleg nem fejlesztő pedagógus és nem gyógypedagógus. Szerencsés esetben már dolgoznak ezek a szakemberek is az adott iskolában, vagy utazótanárként elérhető a gyógypedagógus
- Főbb szakmai elvárások:
 - A pedagógus gyermekközpontúsága, pozitív attitűdje
 - Differenciáló szemlélet és az adott fogyatékosra vonatkozó főbb ismeretekkel való rendelkezés
 - A megjelent útmutató(k) áttanulmányozása
 - A gyermeket segítő gyógypedagógussal való konzultálás
 - Rendszeres beszélgetés, kapcsolattartás a szülőkkel

A tanulócsoporthoz nem sérült tagjaitól elvárható magatartásformák

- A tanulásban akadályozott gyermekekkel való viselkedést a többiek számára jelentősen befolyásolja a velük foglalkozó felnőttek, tantestület magatartása, attitűdje. Elfogadó, barátságos, toleráns légkörben a másságot tisztelni fogják a tanulók, nem gúnyolódnak társukon.
- A segítségnyújtás és az elfogadás közös megállapodás kérdése lesz, nem pedig kiszolgáló és kiszolgáltatott szituációja.
- Az órákon és a tanítási időn kívül is fogadják el egymást.
- A teljesítmények képességet figyelembe vevő értékelése a pozitív diszkrimináció és az esélyegyenlőség gyakorlatba átfordításának megtapasztalása, jogsérelem nélkül. Ezt a legnehezebb megérteniük.
- Az osztályközösség sokat tehet a velük járó társuk más osztályok általi megbecsültetéséért is.

A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK ÁLTALÁNOS ISKOLAI ALSÓ ÉS FELSŐ TAGOZATOS (1-8. ÉVFOLYAM) MINIMUM KÖVETELMÉNYRENDSZERÉNEK, FŐ TANTÁRGYAKRA VONATKOZÓ MEGHATÁROZÁSA

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. **Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése**, a nyelvi hátrányok csökkentése. **Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése.** Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. A beszédértés és beszédprodukciónak fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

1.osztály

Minimum követelmény

- A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek felmérése és szükség szerinti fejlesztése.
- A kommunikációs igény motiválása, saját nevét, utcája nevét ismerje, 3-4 mondókát ismerjen
- tudjon másolni írottról, nyomtatottról, halló tollbamondás után egyszerű szavak leírása
- Az olvasási-írási jelrendszer egy részének megismertetése (mgh és egyjegyű msh. ismerete)
- 1-2 szótagból álló szó olvasása
- Összerendezett írásmozgás elérése.

2.osztály

Minimum követelmény

- Mutasson fel a tanuló mérhetően folyamatos fejlődést a kommunikációs készség területén, tudjon bekapcsolódni beszélgetésekbe kérdésekkel, válaszadással.
- Legyen képes közreműködni egyszerű üzenetek átadásában.
- Tudja elmondani saját személyi adatait, leírni nevét, lakcímét. Napszaknak megfelelően tudjon köszönni.
- Ismerje az olvasás teljes jelrendszerét.
- Tudjon olvasni szavakat, mondatokat, rövid szövegeket ütemes szótagoló, ill. lassú szóképes formában.
- Némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével számoljon be. Főbb szereplők, főbb események megnevezése.

- Legyen képes szövegértést bizonyító feladatok megoldására segítséggel – előkészítéssel.
- Legyen képes 3-4 mondóka vagy vers elmondására.
- Ismerje az írás teljes jelrendszerét. A kis- és nagybetűket megfelelően alakítsa és kapcsolja. (Vonalközbe helyezés)
- Írásképe legyen rendezett, olvasható.
- Tudjon szavakat, rövid mondatokat másolni írottól, nyomtatottól – előkészítéssel, tudjon 3-4 betűből álló szavakat tollbamondás után leírni. Begyakorolt szavakat emlékezetből írjon.
- Mondatkezdésnél, nevek írásánál használja a nagybetűt.

3. osztály

Minimum követelmény

- Legyen képes szóképes, ill. folyamatos, lehetőleg szöveghű olvasásra, megfelelő hangsúlyozásra.
- Némán olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról segítséggel tudjon beszámolni, összefüggő mondatokban beszéljen.
- Tartalommegértést bizonyító feladatot tudjon megoldani előkészítés után.
- Legyen képes szöveget másolni. Hallási megfigyelés alapján tollbamondással szavakat, rövid mondatokat tudjon írni. Emlékezetből írásra legyen képes.
- Írásos feladatokat fokozódó önállósággal tudjon megoldani.

4. osztály

Minimum követelmény

- Legyen képes a nyelvi formák alkalmazására a mindennapos társas érintkezésben. Tartalomnak megfelelő hangsúly, tempó.
- Tudja gondolatait kifejezni összefüggő mondatokban. Véleményét próbálja megfogalmazni.
- Legyen képes adott témában 4-5 mondat alkotására.
- Ismerje fel a tanult nyelvi fogalmakat
 - a beszélőszándék felismerése,
 - szavak csoportosítása, kérdőszó alapján, jelentésértelmezés.
- Tollbamondásnál, emlékezetből való írásnál a begyakorolt alapszókészlet szavait írja helyesen.
- Legyen képes előkészítés után tollbamondással 4-5 mondat leírására.
- Írásképe legyen tiszta, rendezett, könnyen olvasható.

5. évfolyam

Minimum követelmény

Legyen képes az összefüggően, az időrendi sorrend betartásával beszélni. Alkalmazza az előző években megismert beszédtechnikai ismereteket.

- Tudja a betűrend fogalmát, az ige, főnév, melléknév, számnév fogalmával, fajtáival, az igeidőkkel. Különböztesse meg az egyes és többes számot. Ismerje az igeidők jelölését.
- Legyen képes a magán- és mássalhangzók időtartamának, és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölésére a gyakran használt szavakban. Ismerje a szavak szerkezetét, tudja elválasztani az egyszerű és összetett szavakat. A tanult szavakban tudja jelölni a j-t és ly-t.
- Ismerje fel a mondatfajtákat a beszélő szándéka szerint. Legyen képes a mondatok helyesírására. Írása tiszta, áttekinthető, olvasható legyen.
- Ismerje az elbeszélés és a leírás műfaji jellemzőit. Tanári irányítással tudjon leírni röviden élményeket, eseményeket, állásfoglalásokat.

- Előkészítés után tudjon írásbeli munkát készíteni segítséggel – a tanult műfajokban. Legyen képes egyszerű rövid levél, képeslap megírására. Alkalmazza az önellenőrzést a típushibák megbeszélése után. Készítsen feljegyzéseket kedvenc könyvéről.
- Legyen képes a megfelelő tempójú értő, kifejező, hangos és néma olvasásra.
- Legyen képes néma olvasással gyermekeknek szóló ismeretterjesztő szöveg (1-2 oldalnyi) adott szempontok alapján történő áttekintésére, megértésére.
- Irányítás mellett végezzen tartalmi és formai szövegelemzést. Legyen képes a szövegekben rögzített ismereteket olvasás útján felfogni, új ismeretekhez jutni a tanár segítségével, egyre növekvő önállósággal.
- A feladatokba foglalt kérést, utasítást értelmezze tanári segítséggel, majd önállóan. Legyen véleménye az olvasott művekkel kapcsolatban, tudja azt irányítással elmondani.
- Mutasson elemi tájékozottságot a tanult írók, költők körében - a mű címét, szerzőjét, témáját illetően. Tudja megkülönböztetni műfajuk szerint a tanult irodalmi alkotásokat.
- Használja a lexikonokat, a tartalomjegyzéket és a különféle szótárakat. Legyen jártas a könyvtárhasználatban

6. évfolyam

Minimum követelmény

- Legyen képes adott kommunikációs helyzetekben a társas-társadalmi együttélés normáinak, illemszabályainak megfelelő kulturált viselkedésre. Önálló vélemény-nyilvánítás egyszerű helyzetekben.
- Alkalmazza a tanult nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi, stilisztikai ismereteket, szabályokat a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.
- Tudjon megfelelő tempóban, áttekinthető, egyéni írásmóddal írni. Legyen képes a hallott, látott, olvasott, elképzelt élmények szóbeli és írásbeli felidézésére.
- Legyen képes olvasmányélmények, érzelmek, gondolatok kifejezésére a tanult szövegszerkesztési szabályok szóbeli és írásbeli alkalmazásával (5-6 mondat).
- Ismert szöveg jó tempójú értelmes, hangos olvasása, elemezze irányítással tartalmi és formai szempontból az olvasottakat.
- Tudjon néma olvasással egyszerű stílusú, (kb. egyoldalnyi) gyermekeknek szóló irodalmi és ismeretterjesztő szöveget adott szempontok alapján áttekinteni, megérteni, néhány fontos adatot kiemelni, ismertetni.
- Legyen képes a megfelelő tempójú értő, kifejező, hangos és néma olvasásra.
- Legyen képes néma olvasással gyermekeknek szóló ismeretterjesztő szöveg (1-2 oldalnyi) adott szempontok alapján történő áttekintésére, megértésére.
- Irányítás mellett végezzen tartalmi és formai szövegelemzést. Legyen képes a szövegekben rögzített ismereteket olvasás útján felfogni, új ismeretekhez jutni a tanár segítségével, egyre növekvő önállósággal.
- A feladatokba foglalt kérést, utasítást értelmezze tanári segítséggel, majd önállóan. Legyen véleménye az olvasott művekkel kapcsolatban, tudja azt irányítással elmondani.
- Mutasson elemi tájékozottságot a tanult írók, költők körében - a mű címét, szerzőjét, témáját illetően. Tudja megkülönböztetni műfajuk szerint a tanult irodalmi alkotásokat.
- Használja a lexikonokat, a tartalomjegyzéket és a különféle szótárakat. Legyen jártas a könyvtárhasználatban.

7. évfolyam

Minimum követelmény

- Ismerje a nyelvi egységek jelentéstani és szerkezeti tartalmát. Ismerje a mondat szerkezetét és a mondatrészek szerepét. Írása az egyéni írásmód szerint- legyen áttekinthető, rendezett.

- Legyen képes önálló olvasással egyszerű szöveg értelmezésére, önálló ismeretszerzésre, feladatmegoldásra.
- Legyen jártas a levélírás, elbeszélés, leírás, jellemzés műfajaiban, a lényeges információk jelölésében. Legyen képes az olvasott művek tartalmáról szóban és írásban, összefüggő, az időrendi sorrendnek megfelelő mondatokban beszámolni.
- Ismerje fel a tanult mondatrészeket (alany, állítmány, tárgy, hely-, idő-, mód- és eszközhatározó, minőség és mennyiségjelző) a felismerés, és megnevezés szintjén. Ismerje fel és nevezze meg a mondatrészeket kifejező szófajokat. Legyen jártas a tanult szótani és mondattani ismeretek alkalmazásában.
- Ismerje fel a tanult mondatrészeket (alany, állítmány, tárgy, hely-, idő-, mód- és eszközhatározó, minőség és mennyiségjelző) a felismerés, és megnevezés szintjén. Ismerje fel és nevezze meg a mondatrészeket kifejező szófajokat. Legyen jártas a tanult szótani és mondattani ismeretek alkalmazásában.
- Legyen a tanult helyesírási szabályok képesség szerinti alkalmazására. Használja a vesszőt az egyszerű, és a tanult összetett mondatokban. Alkalmazza a helyes mondat szerkesztési és nyelvhelyességi szabályokat szóban és írásban.
- Legyen képes egyéni írásmóddal áttekinthetően, megfelelő írástempóval írni. Tudjon önellenőrzést, hibajavítást végezni a Helyesírási kézikönyvtár segítségével.
- Ismerje fel a tanult mondatrészeket (alany, állítmány, tárgy, hely-, idő-, mód- és eszközhatározó, minőség és mennyiségjelző) a felismerés, és megnevezés szintjén. Ismerje fel és nevezze meg a mondatrészeket kifejező szófajokat. Legyen jártas a tanult szótani és mondattani ismeretek alkalmazásában.
- Legyen a tanult helyesírási szabályok képesség szerinti alkalmazására. Használja a vesszőt az egyszerű, és a tanult összetett mondatokban. Alkalmazza a helyes mondat szerkesztési és nyelvhelyességi szabályokat szóban és írásban.
- Legyen képes egyéni írásmóddal áttekinthetően, megfelelő írástempóval írni. Tudjon önellenőrzést, hibajavítást végezni a Helyesírási kézikönyvtár segítségével.

8. évfolyam

Minimum követelmény

- Legyen birtokában a társadalmi – társas együttműködéshez szükséges elemi nyelvi képességeknek, kulturált verbális és non verbális kommunikációnak.
- Legyen képes az olvasás, írás, szövegértés, szövegalkotás, helyesírás eszközszerű használatára a jövőbeli tanulmányok, az ismeretszerzés érdekében.
- Legyen képes az élőszóbeli és az írott, köznapi és irodalmi szöveg tartalmi lényegének képességei szerinti felfogására, befogadására.
- Értse a tanultakhoz kapcsolódó köznapi, irodalmi és szaknyelvi szóhasználatot. Ismerje fel képességei szerint az olvasott művek műfaji jellemzőit, a tanult szerkezeti elemeket. Tudja a megismert írók, költők tanult műveinek címét, témáját, műfaját, cselekményét. Legyen képes a lényeges információk kiválasztására képességei szerint.
- Legyen képes gondolatai szabatos, közérthető megfogalmazására szóban és írásban.
- Legyen képes a készség szintű értő olvasásra, az egyszerűbb szövegelemző műveletek szóbeli és írásbeli elvégzésére. Legyen képes önálló ismeretszerzésre.
- Legyen képes 7-8 mondatban önállóan beszámolni irodalmi, film és színházi élményeiről szóban és írásban.

MATEMATIKA

1. évfolyam

Minimum követelmény

- Legyen képes tárgyak, személyek tulajdonságainak megfigyelésére, megnevezésére.
- Tudjon csoportosítani azonosság, azonos tulajdonság alapján.
- Legyenek elemi tapasztalatai térbeli helyzetekről, nagyságbeli viszonyokról.
- Tudja 10-es számkörben a számjegyeket írni, olvasni.
- Legyen biztos számfogalma 10-es számkörben.
- Legyen jártas az összeadás, kivonás elvégzésében eszközhasználat nélkül.
- Értse az egyszerű szóbeli szöveges feladatok tartalmát.
- Ismerje fel és nevezze meg a környező tárgyi világban előforduló alakzatokat, személyek és tárgyak egymás közötti kapcsolatait.

2. évfolyam

Minimum követelmény

- Tudjon a tanuló ciklikus sorokat folytatni.
- Tudjon a megismert tulajdonságok alapján csoportosítani.
- Legyen biztos számfogalma 20-as számkörben.
- Jártasság összeadás, kivonás elvégzésében 10-es számkörben eszközhasználat nélkül.
- 20-as számkörben tízesátlépés nélkül, analógia segítségével.
- Tudja az egyszerű szöveges feladatot művelettel megjeleníteni, lejegyezni.
- Tudjon egyszerű sorozatokat alkotni megadott szabály alapján.
- Különböztesse meg a kerek, szögletes, gömbölyű alakzatokat.

3. évfolyam

Minimum követelmény

- Legyen jártas a tanuló a tulajdonságok változásainak megfigyelésében, megfogalmazásában.
- Tudjon igaz és nem igaz állításokat mondani kész halmazokról.
- Legyen jártas az állítások igazságának eldöntésében.
- Legyen tájékozott a 100-as számkörben.
- Legyen jártas a kétjegyű számok írásában, olvasásában.
- Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, összeadás, kivonás 20-as számkörben analógia segítségével. 100-as számkörben eszközök segítségével.
- Tudjon önállóan megoldani egyszerű szöveges feladatot.
- Legyen képes egyszerű sorozatok folytatására.
- Fogalmazzon meg szabályt egyszerűbb esetekben.
- Ismerje a 2,5, és 10-es szorzótáblát
- Ismerje az egész órát, 50ft, 100ft-ot

4. évfolyam

Minimum követelmény

- Tudjon megfogalmazni egyszerű állításokat és azok tagadását.
- Legyen biztos számfogalma 100-as számkörben.
- 100-as számkörben tízes átlépés nélkül készségszinten tudjon összeadni és kivonni.
- Legyen jártas a tízes átlépéses összeadásban, kivonásban.

- Értse a szorzás, bennfoglalás és a részekre osztás tartalmát.
- Tudjon önállóan megoldani egyszerű szöveges feladatokat.
- Jártasság a számok nagyságának összehasonlításában.
- Ismerjen fel szabályokat és tudja azt megfogalmazni.
- Tudjon állandó különbségű számsorozatot folytatni mindkét irányban.
- Ismerje a téglalap és a négyzet tulajdonságait.
- Legyen jártas a négyzet és a téglalap kerületének tapasztalati számításában.

Az 5-6. osztályos ciklus végén

Minimum követelmény

- Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben.
- A törtszámok és a negatív számok ismerete.
- A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével).
- A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).
- Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.
- Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján.
- Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete.
- A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel.
- Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása.
- Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatként leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.

A 7-8. osztályos ciklus végén

Minimum követelmény

- Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-s számkörben.
- A törtszámok és a negatív számok ismerete. Műveletek közös törtekkel és tizedes törtekkel.
- Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).
- A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).
- Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).
- Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.
- Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése.
- Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglalap felszínének számítása, térfogatának mérése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel.
- Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
- Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatként leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Halmazok képzése. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata.